

EL LLENGUATGE*Les orenetes*

Diumenge passat, dia de pasqua, al cap d'uns quants dies d'espigar la seva arribada, vam poder veure, sobrevolant a gran altura els terrats de Barcelona, les primeres orenetes. Semblava com si s'orientessin en la gran ciutat i, efectivament, després d'unes quantes passades, aviat les vam perdre de vista. Però no devien ésser pas les úniques que havien arribat i d'aquí a uns dies, ja podrem contemplar el seu vol prodigiós i sentir els seus xiscles alegres cada mati i cada vespre, fins pels volts de Sant Jaume en què ens diran adéu.

Suposem que qualsevol persona mínimament conixedora de la matèria que hagi llegit les línies precedents ens retraurà, i amb tota la raó, l'ús impropï que acabem de fer de la denominació *oreneta*. A la ciutat de Barcelona no es veuen orenetes (*Hirundo rustica*) sinó falciots (*Apus apus*): L'ornitòleg Joaquim Maluquer, al seu tractat *Els ocells de les terres catalanes*, de consulta imprescindible, ho especifica prou bé: «Els falziots mostren una semblança superficial amb les orenetes, però en realitat pertanyen a ordres ben diferents». I hi afegeix que «a Barcelona se'n veuen a milers, que a la tarda animen el cel amb llurs xiscles i llurs passades». El fet, però, és que a Barcelona, més que no pas confondre les dues espècies, hom s'ha avesat a anomenar orenetes, fins i tot sabent que és una denominació impròpia, «els seus» únics ocells migratoris, és a dir, a

donar al mot *oreneta* un valor molt genèric, que permeti parlar de l'arribada de les orenetes encara que es tracti de falciots, i qui sap si no fóra inadequat que aquest fet real tingués el seu reflex en els diccionaris. Però: *falciots* o *falziots*? (O bé: *falcilla* o *falzilla*?). El lector atent ja deu haver observat també la discrepància de grafia. El Fabra i l'Enciclopèdia grafien aquests noms amb *c* — com el derivat de *falc*, amb què semblen etimològicament relacionats —, i l'Alcover-Moll i Maluquer amb *z*. Si hom els pronuncia amb *s* sonora, caldria segurament revisar la grafia de *falciot* i *falcilla*, o preveure'n l'excepció.

Salvador Espriu diu que l'ocell que prefereix és l'oreneta, tant la *Hirundo* com la *Chelidon*. Resident des de fa anys a Barcelona, seria interessant de saber si el nostre admirat poeta estén la seva preferència a l'*Apus*, les altres dues mancant-hi, i si comparteix la denominació genèrica amb què la designem els barcelonins.

Albert Jané